

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Հատը 3 մեծալիք Իզմիրի մէջ

ԿԸ ՀՐԵՏԱՐԵԿՈՒԹ ԶՈՐԵՔՉԱՐԹԵ ԵՒ ՇԱՐԱՍԻ ՕՐԵՐԸ

Դուրսերը 4 մեծալիք Հատը

Յ. Գ. ՍԱՐԳՍԻԱՆ

Համարատու—Տնօրէն

ՏԱՐԻ Գ. Ի. Ե. ԿԱՆԻՍԻ

ԻԶՄԻՐ Օմմ. ոսկի 1
ԴՈՒՐՍԸ Մէճիօրէ 6
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐ Յրանք 25

ՄԱՆՈՒՅԱԴԻՆ

5 զրուշ տղը ՄԵԿԱՆԳԱՍ
2 զրուշ ԵՐԿԻՐ ԵՐԿԻՐ
60 փարս ԵՐԿԻՐ ԵՐԿԻՐ

Չ. Գ. ՉԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Հիմնադիր

Խ. ԴԵՐԱՍԻԱՆ, Կը տնօրինէ ըստանորդագրութեան եւ ծանուցման վե.
Բաղնիքայ քոլոր գործերը : Բուսիկէ—Պէտէսմէն

Որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ՏԵՐԵՐՈՒԹԵԱՆ
Կը վերաբերի, տնօրէնին կը դրկուի : Մէվի խան Թիւ 17

ԱԶԴ

ԵՐԵՎԱՆ

Պոլիս, Բերա Թարա-Պաշի,
Զամարատու փողոց, Թիւ 12, Մ.
Դեմարտիս Խմբագրատունը՝ մեր
թերթին ընդհատ. գործակալութեան
տեղին բլլալով, Պոլսոյ մէջ,
նաեւ, զիւրուիւրեմ բլլալով հա.
մար, գաւառներէն և օտար եր.
կիրներէ Արշալույս Երբեք չեն
ժամորդ. դրուիլ ուղղութիւնը կըր.
նան զիմեւ վերադիւնեալ տեղին :

ԻԶՄԻՐ, ՇԱՐԱՍԻ, 14/26 ՅԱՆՎ. 1884

ԿՐՈՆԻԿՈՆ

ՉԻՆՔ ԿՐԵԼԻ ԹԵ՛ ՈՅ

Մեր գաւառի կուսակալը վեր.
ջին տասներեք արդերք բըրած էր
ամառը վերալին ընակչաց զէնք
կրելը : Այս կէտը մայրաքաղա.
քի կարեւոր թերթերէն միոյն
Մեքսիկոյն, պատահաւորօք մը կըն.
ծայէ փոքր ինչ մեր տեղական
կառավարութիւնը քննադատե.
լու : Իր դիտարկումնայ մէջ կը.
սէ թէ, մինչդեռ մէկ կողմանէ
պարկէշտ քաղաքացիք պիտի
հնազանդին այդ որոշման և հե.
տեպէս իշխանութեանց փառա.
հելով, պարտաճանաչութեան ըզ.
գայումով և ոտականութեան
հետ վէճի բռնակերտ երկու կողմ
անդէն պիտի մնան, միւս կողմ.
մանէ աւագակները, մարդա.
պանները, գողերը, կուսակալ
մարդերը և կամ գողնալիւ.
գայիւրու, խաղամոլներու և
այլերու նման կասկածելի և վը.
նուց այդ արդիւնքն արհեստներ
ի գործ զնալ անձերը, որք ուզ.
դակի Ոստիկանութեան իշխանու.
թեան ՏԱԿ ԵՆ, որովհետեւ քա.
ղաքին մէջն են : Արդ, զիւրեմ
է գուշակել որ, առաջինները զի.
նուց այդ արդիւնքն անձինքն
չեն, ըստ որում արդէն ճիշդ.
զիւրեմը զինտիպի ընկու համար
հալածման տակ կը գտնուին իշ.
խանութեանց կողմանէ, հետեւա.
բար այդ արդիւնքն ապարդիւն
է անոնց համար : Սակայն այդպէս
է արդեօք վերջիններուն համար
ալ, ահա հոս է քննելի խնդիրը :
Ասանք՝ իրենց ընակութիւնն ու.
նին քաղաքի մէջ, իրենց շահա.
տակութեանց ասպարէզներն են
զինտուները, որ ճարտարները,
խաղարանները, պոռնիկանոցները,
վերջապէս քաղաքին փողոցները,
մէկ խօսքով ասանք կը գտնուին
հոն ուր Ոստիկանութիւնն ուզ.
դակի իր հսկողութիւնը, զօրու.
թիւնն ու իշխանութիւնն ունին :
Ուրեմն Մեքսիկոյն երթալիս
պէս անդէն քաղաքացուց զէմ
զինեալ խուճեր չեն ատնը,
վասն զի քաղաքացիին զէնք չը.
կրելուն վրայ Ոստիկանութիւնն
ատնոյ ալ չըկրելուն վրայ կրնայ

նենալ, դրած է առ որ անկ է,
թէ հետեւանքն աղէկ չըլլար եւ.
թէ երբէք մահաւ պատիժն ի
գործ դրուելու հրաման չարուի
թէ այդ պատժոյ թեթեւումն
յոռի հետեւանք կ'ունենայ և մեր
ու այլ վերալիններու մէջ յե.
լուդակութեան շնչումին անը.
պատա կ'ըլլայ, — այս խնդիրը
քննելի կէտեր չառ ունի, և բոլր
ու մանրադիւն տեսութիւններու
կը կարօտի : Կ'անցնինք ուրեմն
առանց կարծիք յայտնելու այս
տեղ, և կուգանք զէնք կրելու
արդիւնքն ինդրոյն :

Ինչպէս տեսանք, Մեքսիկոյն կա.
ռարկէ թէ, այդ միջոցն անօ.
գուտ ըլլալէ զատ վաւերագոր.
թի է պարկէշտ քաղաքացիներ
ուն համար, որք անդէն պիտի
մնան զինեալ չարագործներու
գէմ : Մեքսիկոյն մէջ բերած չա.
րագործներն երկու գլխաւոր
կարգիւ կը դասուին անշուշտ, այս.
ինքն ընտելութիւն և քաղաքա.
բնակ չարագործներ : Առաջին.
ներք բացարձակապէս զինեալ
աւագակներն են, որք ստիկա.
նութեան ուղղակի իշխանութեան
ՏԱԿ ԵՆ, գտնէ մինչև որ ձեր.
բակալուին : Երկրորդներն են
Մեքսիկոյն թուած մարդասպան.
ներք, կուսակալ մարդերը, գո.
ղնալիւդներու, խաղամոլնե.
րու և այլերու նման կասկածելի
և վտանգաւոր արհեստներ ի
գործ զնալ անձերը, որք ուզ.
դակի Ոստիկանութեան իշխանու.
թեան ՏԱԿ ԵՆ, որովհետեւ քա.
ղաքին մէջն են : Արդ, զիւրեմ
է գուշակել որ, առաջինները զի.
նուց այդ արդիւնքն անձինքն
չեն, ըստ որում արդէն ճիշդ.
զիւրեմը զինտիպի ընկու համար
հալածման տակ կը գտնուին իշ.
խանութեանց կողմանէ, հետեւա.
բար այդ արդիւնքն ապարդիւն
է անոնց համար : Սակայն այդպէս
է արդեօք վերջիններուն համար
ալ, ահա հոս է քննելի խնդիրը :
Ասանք՝ իրենց ընակութիւնն ու.
նին քաղաքի մէջ, իրենց շահա.
տակութեանց ասպարէզներն են
զինտուները, որ ճարտարները,
խաղարանները, պոռնիկանոցները,
վերջապէս քաղաքին փողոցները,
մէկ խօսքով ասանք կը գտնուին
հոն ուր Ոստիկանութիւնն ուզ.
դակի իր հսկողութիւնը, զօրու.
թիւնն ու իշխանութիւնն ունին :
Ուրեմն Մեքսիկոյն երթալիս
պէս անդէն քաղաքացուց զէմ
զինեալ խուճեր չեն ատնը,
վասն զի քաղաքացիին զէնք չը.
կրելուն վրայ Ոստիկանութիւնն
ատնոյ ալ չըկրելուն վրայ կրնայ

հսկել, քանի որ թէ՛ պարկէշտ
քաղաքացիին և թէ՛ Մեքսիկոյն
թուած զանազան կարգի մեղաւ.
պարտ կամ մեղաւարտութեան
միտում ունեցող անձինք միան.
գամայն կը բնակին միեւնոյն քա.
ղաքին մէջ, միեւնոյն Ոստիկա.
նութեան տակն :

Բայց թողունք այս կէտն և
քննենք մեր վերալինին մէջ զէնք
կրելու այդ արդիւնքն բուն եւ
զանալը, զոր տեսլ ըմբռնած ըլ.
լալ էք թուի Մեքսիկոյն : Տեսնենք
թէ իր երթալիս ինչն անոնց պար.
կէշտ քաղաքացուց ստուգիւ ար.
դիւնքն է արդեօք զէնք կրել.
լու : Մեքսիկոյն կամ իր թղթակ.
ցին — եթէ իր տեղեկութիւն
թղթակցէ քաղաքէն — այդ տե.
ղեկութեան մէջ թղթակցութիւն
մը կ'երեւի, քանի որ ինդրոյն ու.
րել գոյնով և այլ կերպով կը
քննէ ու կը մեկնէ՝ քան ինչ կ'եր.
թով որ եւրոպէս — այդ երկու
զանալին մէջ :

Ապաքն մեր արթուն կառա.
վարիք վերջին ժամանակներս
մեր գաւառին մէջ պատահած
աղէկալի զէնքերն ու հատարա.
կաց անդորրութեան վտանգի
երթալիս ուղղութիւնն առա.
նելով, — տեսնելով որ ընտելու
և գաւառներու մէջ պատահած ձեր.
բակալուիններէ, կողոպտաներէ
և սպանութիւններէ զատ, նաեւ
քաղաքացի և զիւրեմներէ մէջ իսկ
պառնակուց տակ ինկու, առ
հատարակ անկիրթ, վայրենաբա.
րու և միշտ իրարմէ քաղաքա.
նուած զէնք չար հակամարտ
ան.
ձերու կողմանէ, անձինք՝ որք
ի ընէ անտի սովորած են իրենց
նախորդաց աւանդութեան հե.
տեւելով և կերպով մ'ալ իրենց
ազնւորն ու ընտելութեան բեր.
մամբ միշտ սպառնալիւնով, ինչ.
պէս մտնաւորաբար Այսքն
գաւառն համարաւոր է իր Ձե.
ռէմներով, որոց համար անդէն
ժուռ գալն այնքան դժուար է,
որքան անկարելի է քաղաքաց.
ւոյն առանց զգեստի փողոց ել.
լել, — այս բոլոր պարագաներն
ուղղութիւնն խառնելով մեր
տեղական կառավարութիւնն ու.
ղեց որ չարեաց հաւելիմ իր
որջին մէջ ջանալիս, խեղդէ :

Արդ, ինչ միջոց ձեռք կըր.
նար առնուիլ, բաղձալուած այդ
բարեկարգութիւնն ունենալու
համար, եթէ ոչ բոլորովին ար.
գիւր թաղաքացի և գիւղացի մէկ
խօսքով ամբողջ վերալինին մէջ
զէնք կրելու սովորութիւնը, զէնք
որոց կրուելու եղանակին վրայ

թերեւս որոշ և յստակ գաղափար
մը չունին ինչպէս Մեքսիկոյն լրա.
գիրք նոյնպէս և մեր վերալինին
չըճանչող բոլոր անձինք : Առանց
ուղեւոր այդ զինակրաց նկարա.
դրութիւնն ընել, ըսենք թէ ձե.
ռէմ մը, — զիւրեմն է որ մեր նա.
հանգին ներքերու ընակչաց մեծ
մասն այդ տիտղոսին կը վերա.
բերի, — ձեռք մը, կ'ըսենք, կ'ու.
նենանք մեր աչաց առջեւ, երբ
երեւակայենք հաղիւ զիտերը
ժամկուած, մէջքն երկու ահա.
զին գանակ, մէկ երկու տարճա.
նակ և երբեմն ալ ուսին վրայ
հրացան մը կրած վայրենադէմ
մարդ մը՝ որ միշտ առիթ կը
գտնէ ամենաշին պարագայից
մէջ իսկ, իր այդ զէնքերն ի գործ
ածելու : Եւ միթէ լաւ և խազեմ
որոշում մը չէ՞ այս՝ զոր կ'ընէ
մեր կուսակալը, որ, ինչպէս կը
կարծէ Մեքսիկոյն, չէ արգիւ.
գալիւ չարագործներն որ իր
զրպանի հրացան մ'ունենայ, գի.
շերայի զինքը չարագործներէ
պաշտպանելու և կամ որ և է
պարագայի մէջ, ուր անձնա.
պաշտպանութիւնն անհրաժեշտ
է, այդ զէնքն ի կիր արկանելու
է :

Հոս է ահա Մեքսիկոյն թիւրի.
մայրութիւն, որ մեր վերալինին
մէջ եղած զինեալ արդիւնքն
առիթ քաղելով, կերպով մը մեր
վեմ. կառավարիք քննադատող
տեսութիւն մը կ'ընենքնէ իրեն :
Թէ և ստոյգ է, սակայն, որ մեր
կառավարչին դուրին ջանքերն ու
արգիւնաւոր գործառնութիւնն.
ըր գնահատուած են կեդրոնա.
կան կառավարութիւնն և մա.
նաւանդ իր վեհապետն :

... Խաբաղիւր Մըքսիկոյն
Խաբաղիւր Տէր :

Այս սովոր զարմացմամբ մեր ամ.
այս 5 թուաւ նախորդ թերթին մէջ
կարդացիք «Վէճակ» ստորագրու.
թեամբ յօդուած մի, որու մէջ կ'ըսէ
թէ, «Վերջերջապէս նախկին տնօրէն
խորհուրդը իւր հրած արական մա.
տու ցանկով յայտարարութեան մէջ
իւր զինանք կազմող չորս անդամնե.
րէն միայն երեքին անունը նշանակ.
ուած էր ու յետոյ կը յաւելցեն յի.
շնցնելով թէ ինքը անդամաց ընտ.
րութեան միջոցին յընթերցատուն
գտնուելով՝ սոյն հաստատութեան
կանոնագրին թ. յօդուածին տրամա.
դրութեան համաձայն չորս անդամ
ներէ բաղկացեալ զինան մը կազ.
մուած էր» :

Խաբաղիւր տէր, ինչպէս յայտնի է
վերալինեալ յօդուածագրոյն այս
հարցումը յերակ խիտ ծիծաղա.
լարժ համարի ու չէ արժանի պա.
տականի, բայց որովհետեւ յարգու.
թիւն մեր շնորհ մ'ըրած է հիւրըն.
կալել իր անհամբել թերթին մէջ
սոյն յօդուած, հետեւաբար, պարտք
մեր կըճարարիմք համառօտիք փու.
թ ապա սով պատասխանի սոյն տար.
օրինակ հարցման :

Արդարեւ, լատ զարմանալի բան

կ'երեւի, թէ զիւրեմ կազմուած մա.
նաւանք անդամներէ զատ ուրիշ մը
բնաւ ներկայ չըտնուելով ինչպէս
կրնայ պարսն յօդուածագիրը, ի
ներքս մտանել. արդեօք ներկայ տար.
ւոյս ձեռքը պատկերէն է : Կամ կը.
ցնորէ՞ սոյնպէս խորագրոյ մատնորէ
լինելով :

Պարսն յօդուածագիրը յետոյ կա.
նոնագրին թ. յօդուածին վրայ կու.
ղէ պիտել. բայց կըցալինք որ այդ
մասին ալ բոլորովին սխալ է իւր
կարծիքը, քանզի եթէ հին կանոնա.
գրին վրայ կուղէ խօսիլ, մէջքն եթէ
հոգիէ բաղկացեալ է, իսկ եթէ իւր
կարեւոր հարցումը նոր կանոնագրու.
թեան վրայ է ան ալ պայտէս կ'ըն.
«Վերջերջապէս կանոնաց հակառակ
վարդը, ըստ տեսակի յանցանաց
աղբարարութիւն» կ'ընդունին մինչև
5 անգամ ու այնուհետեւ իւր բաժա.
նորդութեան իրաւունք կըցրուի :
Իսկ խաղ խաղացող ու թերթ կամ
զիրանցայտ ընողը անմիջապէս կար.
գիւր ընթերցատուն մտնելու :

Յետոյ պարսն յօդուածագիրը կը
վերջացնէ լուրով «Վերջերջեր թէ
այդ մի անգամ իւր հրած արական
մատուցած ինի հարկ էր իրեն հրա.
ժարեալ նշանակել իւր նախկին ըն.
կերաց անուանող քով» : Արդարեւ
տնօրէնութիւնն սիրով կըճարարաւ
կէր հրած արական անուանին անունը,
թէ որ անակալ բանաւոր պատ.
ճառաւ մը լինէր, այսինքն անձնական
զործի մը համար, իզմիրէն մեկնէր,
կամ թէ հիւանդութեան պատճա.
ռաւ ստիպուէր հրած արական
հրած արական անուանելու իւր
հրաժարեալ անդամ տեսնելով որ
տնօրէնութիւնն ի նպատակ ընթերցա.
տան ներկայացում մը տարու վրայ
էր, այս մասին յաջողուած յոյս չու.
նենալով իւր մեծանշանութեան ըն.
ւաստութիւն մը չլինելու նկատմամբ
վերջական կերպիւ խօսիլ բոլորովին
հրած արական, մինչդեռ մերք ալ.
զայնոց յայտնի ձեռնադրութեան ըն.
կնէ և ինչ տոյն հանդէպին յաջող.
ցանք առաւել կամ նուազ հասցի
մը գոյացնել : Միթէ սոյն անդամը
պիտի չխնդար մեր վրայ եթէ սոյն
ներկայացումն կորուստ գոյանար
ինչպէս որ մենք կը խնդանք իւր
հարցման վրայ, եթէ ինքը հաւատա.
րիմ անդամ լինէր, անանց իւր հը.
րած արականը տարու սոյն ներկայաց.
ման միջոցին աղաւորաբար պէտք
էր կարծեմք այս մասին տնօրէնու.
թեան նախապիւր ջիւղելու համար
ըստ մեր օրինակին ամենայն ջանք
ի գործ դնել ի սէր ազգիս ու ի
պայծառութիւնն աղբարու զընթեր.
ցատան :

Ընդունելէք Խաբաղիւր տէր մեր
խորին տխրածմանց հաւատալիքը :
Նախկին Տնօրէնութեան
Հայ Ընթերցատուն

Ուրախութեամբ կ'իմանանք
թէ, վեմ. Թաղաւոր բաշա Յա.
կուբան, որ Այնքանաբար կը
ընակի, Ռուսիէի Պէյլէր Պէյլէր
տիւրանոս ստացիւր և ի վերջա.
պիւրութիւն իր գնահատելի և հա.
ւատարմութեամբ յանցաւ Վոսմ.
Թաղաւոր բաշա, մեր այս դու.
ճունեայ հայրենակիցն, ինչպէս
յայտնի է, Այնքանաբարից Գա.
կամ տնտեսական կարեւոր
գլխաւորն է, այսինքն իր տրա.
մագրութեան ներքին է իշխանու.
թեան և Խաբաղիւր ընտանեաց
արմուքներուն վաճառումը :

